

Nivåläggning av naturreservat i Örebro län

Riktlinjer gällande anläggningar, information och skötsel tillsyn i naturreservat

Dnr: 512-504-2014
Fastställt 2014-01-27

Bakgrund

Dokumentet är en utveckling av det tidigare dokumentet ”policydokument nivåläggning av naturreservat”. Samtliga naturreservat är placerade i ett nivåläggningssystem. Där nivå 1 ofta är naturreservat med vildmarksprägel och få/inga anläggningar och nivå 5 är reservat och nationalparker som är anpassade till människor med funktionsnedsättningar och har många och skötselkrävande anläggningar.

Nedan presenteras varje nivå med riktlinjer gällande vilka anordningar som ska finnas, hur informationen ska utformas och vilken skötseltillsyn den specifika nivån kräver. Syftet är att förenkla prioriteringsarbetet och skapa en likartad skötsel i hela länet.

Nivå 1

Beskrivning

Naturreservat utan anläggningar, ofta med stark vildmarksprägel. Totalt omfattas 70 reservat. Exempel på nivå 1 reservat är Bofallsmossen, Trangärdet och Vissbodamon.

Anordningar

- En entré/ingång.
- Om nödvändigt av trafiksäkerhetsskäl, en parkering för högst 5 bilar.
- Minst en informationstavla i storlek A2 med karta, förskrifter och en kort informativ text placerad vid entrén.
- En beskrivningssida samt ett utskrivningsbart faktablad (pdf) för varje reservat ska finnas på Länsstyrelsen hemsida.

Observera att ibland finns flera skyltställ/informationstavlur vid olika vägar som angränsar eller går igenom reservatet. Om avtal för uppsättning av skyltställ inte finns med markägare utanför reservatet bör skyltställ placeras innanför reservatets gräns.

Skötseltillsyn

Dessa reservat behöver i regel ett tillsynsbesök vart tredje till vart femte år. Vid tillsynsbesöket bör följande åtgärder utföras:

- Om P-plats finns utförs vid behov röjning av sly.
- Informationstavlans skick kontrolleras och fotograferas. Rengör tavlan vid behov. Räta upp skyltställ så att det står rakt. Kontrollera att text och karta går att läsa utan svårighet.
- Plockning av eventuellt skräp.
- Status på reservatets gränsmarkeringar och ev. hörnstolpar besiktas översiktligt.
- Kontroll av hänvisningsskyltarnas skick mot reservatet (där sådana finns).
- Vid ett besök bör man ta en runda inne i reservatet då även nivå 1 reservat kan vara välbesökt lokalt.
- I reservat med vildmarksprägel, oftast med naturskog för fri utveckling, kan en kontroll av eventuella stormfällningar, svamp- eller insektsangrepp vara bra att utföra, gärna i anslutning till nya avverkningar gjorda utanför reservatgränsen.

Nivå 2

Beskrivning

Naturreservat som ofta har en stark vildmarksprägel med få anläggningar. Totalt omfattas 47 reservat. Exempel på nivå 2 reservat är Kamptjärnsbrännan, Råmossen och Kattegullsberget.

Anordningar

- En markerad stig eller rundslinga.
- En entré/ingång.
- Parkeringsplats för högst 5 bilar.
- Minst en informationstavla i storlek A2 med karta, föreskrifter och en kort informativ text placerad vid entrén.
- En beskrivningssida samt ett utskrivningsbart faktablad (pdf) för varje reservat ska finnas på Länsstyrelsen hemsida.

Observera att ibland finns flera skyltställ/informationstavlor vid olika vägar som angränsar eller går igenom reservatet.

Skötsel tillsyn

Dessa reservat behöver tillsynsbesök vart annat till vart tredje år.

Vid tillsynsbesöket bör följande åtgärder utföras:

- P-platsen röjs vid behov.
- Informationstavlans skick kontrolleras och fotograferas. Rengör tavlan vid behov. Rätta upp skyltställ så att det står rakt. Kontrollera att text och karta går att läsa utan svårighet.
- Stigen med alla dess fasta anläggningar (stigvisare, spänger, broar etc) besiktas. Enklare åtgärder såsom bättring av ledmarkering, lättare röjning, kapning eller flytt av vindfällan över stig görs direkt på plats. Behov av större åtgärder noteras.
- Plockning av eventuellt skräp.
- Status på reservatets gränsmarkeringar och ev. hörnstolpar besiktas översiktligt.
- Kontroll av hänvisningsskyltarnas skick mot reservatet (där sådana finns).
- I reservat med vildmarksprägel, oftast med naturskog för fri utveckling, kan en kontroll av eventuella stormfällningar, svamp- eller insektsangrepp vara bra att utföra, gärna i anslutning till nya avverkningar gjorda utanför reservatsgränsen.

Nivå 3

Beskrivning

Dessa reservat har flera anläggningar och är relativt välbesökta. Totalt omfattas 27 reservat. Exempel på nivå 3 reservat är Harge uddar, Gällberget och Älvhytteängan.

Anordningar

- Minst en entré/ingång.
- Parkeringsplats för högst 5 bilar.
- Framröjt och markerat stigsystem med möjlighet att välja stigar av olika längd och karaktär.
- Minst en enkel rastplats eller ett vindskydd med eldstad eller bara en eldplats med vedförråd.
- Minst en informationstavla i storlek A2 eller A1 med karta, forskrifter och informativ beskrivningstext, illustrationer samt en kort engelsk översättning (text och föreskrifter).
- En beskrivningssida, gärna en bildsida samt ett utskrivningsbart faktablad (pdf) för varje reservat ska finnas på Länsstyrelsen hemsida.
- Limblock med tryckta faktablad för några av de mest välbesökta reservaten.

Skötsel tillsyn

Dessa kräver ett årligt tillsynsbesök och skötselåtgärder krävs regelbundet. Vi tillsynsbesöket bör följande åtgärder utföras:

- Röjning av P-plats utförs vid behov.
- Informationstavlornas skick kontrolleras och fotograferas. Rengör tavlorna vid behov. Räta upp skyltställ så att de står rakt. Kontrollera att text och karta går att läsa utan svårighet. Ibland finns flera informationstavlor vid olika vägar som angränsar eller går igenom reservatet.
- Skick på rastbord/vindskydd/eldplats kontrolleras. Vedförråd fylls på.
- Plockning av eventuellt skräp.
- Stigsystemet med alla dess fasta anläggningar (stigvisare, spänger, broar etc) besiktas. Enklare åtgärder såsom bättring av ledmarkering, lättare röjning, kapning eller flytt av vindfällan över stig görs direkt på plats. Behov av större åtgärder noteras och åtgärdas senare.
- Status på reservatets gränsmarkeringar och ev. hörnstolpar besiktas översiktligt där de syns.
- Kontroll av hänvisningsskyltarnas skick mot reservatet (där sådana finns).
- I reservat med vildmarksprägel, oftast med naturskog för fri utveckling, kan en kontroll av eventuella stormfällningar, svamp- eller insektsangrepp vara bra att utföra, gärna i anslutning till nya avverkningar gjorda utanför reservatsgränsen.

Nivå 4

Beskrivning

Dessa reservat är ofta välbesökta och har ofta många anläggningar som kräver kontinuerligt underhåll och tillsyn. Totalt omfattas 20 reservat. Exempel på nivå 4 reservat är Norra Vätterns skärgård, Kindla och Sörön.

Anordningar

Nivå 4 reservat har en utökad mottagningsapparat med anordningar som går utöver det som anges för nivå 3.

- Minst en entré/ingång.
- Parkeringsplats för minst 5 bilar.
- Framröjt och markerat stigsystem med möjlighet att välja stigar av olika längd och karaktär.
- Minst en enkel rastplats eller ett vindskydd med eldstad eller eldplats med vedförråd.
- Minst en torrtoalett, större parkeringsplats, övernattningskoja, utsiktstorn etc
- Minst en informationstavla i storlek A1 med karta, förskrifter och en informativ beskrivningstext, illustrationer samt en kort engelsk översättning (text och föreskrifter). Vid behov ska det finnas en illustrerad karta.
- En beskrivningssida, gärna en bildsida samt ett utskrivningsbart faktablad (pdf) för varje reservat ska finnas på Länsstyrelsen hemsida.
- Tryckt folder för de mest välbesökta reservaten. Några av de mindre reservaten kommer att ingå i större temafoldrar tillsammans med andra reservat (t.ex Sörön och Brattforsen).
- Limblock med tryckta faktablad för de mindre reservaten som inte behöver karta för orientering (t.ex Herrfallsäng, Fåran och Grundholmarna).

Skötsel tillsyn

Dessa reservat kräver kontinuerlig tillsyn och underhåll av anläggningar under högsäsong. I de reservat som har dass krävs tillsyn varje vecka under högsäsong. En lokal tillsynsman som bor nära reservatet är att föredra, genom detta kan många mindre ärenden gå direkt till tillsynsmannen utan att behöva passera Länsstyrelsen.

- Röjning av P-plats utförs vid behov.
- Informationstavlornas skick kontrolleras och fotograferas. Rengör tavlorna vid behov. Räta upp skyltställ så att de står rakt. Kontrollera att text och karta går att läsa utan svårighet. Ibland finns flera informationstavlur vid olika vägar som angränsar eller går igenom reservatet.
- Skick på rastbord/vindskydd/eldplats kontrolleras. Vedförråd fylls på.
- Plockning av eventuellt skräp.
- Stigsystemet med alla dess fasta anläggningar (stigvisare, spänger, broar etc) besiktas. Enklare åtgärder såsom bättring av ledmarkering, lättare röjning, kapning eller flytt av vindfällan över stig kan göras direkt på plats. Behov av större åtgärder noteras.
- Vedförråd till eldplatser fylls på kontinuerligt.
- Övernattningskoja, torrtoalett, utsiktstorn etc besiktas.
- Status på reservatets gränsmarkeringar och ev. hörnstolpar besiktas översiktligt.

- Kontroll av hänvisningsskyltarnas skick mot reservatet (där sådana finns).
- I reservat med vildmarksprägel, oftast med naturskog för fri utveckling, kan en kontroll av eventuella stormfällningar, svamp- eller insektsangrepp vara bra att utföra, gärna i anslutning till nya avverkningar gjorda utanför reservatsgränsen.

Nivå 5

Beskrivning

Dessa reservat består av några av länets mest välbesökta och är dessutom tillgänglighetsanpassade. För närvarande finns 6 skyddade områden med utökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, främst med inriktning mot nedsatt rörelseförmåga. Dessa är Garp-hyttans nationalpark, Tivedens nationalpark, Fagertårn, Trystorp, Kvismaren och Knut-höjds mossens naturreservat. I framtiden kan även reservat anpassade för syn- eller hörselnedsättningar komma att höra till nivå 5. Det är då inget krav att dessa reservat även måste erbjuda hårdgjorda stigar om miljön inte lämpar sig för det.

Anordningar

Nivå 5 reservaten har en mottagningsapparat som motsvarar nivå 3 eller 4 men därutöver även anpassningar för ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning i hela eller delar av reservatet. Förutom anordningar enligt nivå 3 eller 4 ska följande finnas:

- Utförlig beskrivning på Länsstyrelsens hemsida av hur området ser ut och eventuella hinder man kan möta.
- Tryckt folder för reservatet där tillgängligheten beskrivs.
- En tryckt temafolder med information om länets alla tillgänglighetsanpassade reservat.
- Hårdgjorda stigar alt spänger med tillräcklig bredd och vändradier för rullstolar.
- Hårdgjorda rastplatser med rastbord/bänkar anpassade för rullstol och personer med nedsatt rörelseförmåga.
- Dass anpassat för rullstol.
- Informationstavlor anpassade för rullstol och personer med nedsatt rörelseförmåga.

Skötsel tillsyn

Dessa reservat behöver kontinuerligt kvalitetsgranskas för att hålla den höga nivå av tillgänglighet som vi utlovar. Här krävs tillsyn av anläggningarna flera gånger per säsong och ev. brister ska åtgärdas omgående. De handikappsanpassade dassen behöver tillsyn/städning en gång per vecka under högsäsong. (En kvalitetssäkring av alla anläggningar har utförts under flera år av en anlita funktionsnedsatt person). I samband med tillsyn av nivå 5-reservaten bör aktuell status på anläggningarna och information om reservaten uppdateras på hemsidan omgående. Utförs tillsynen av en konsult bör denna rapportera en skriftlig statusbeskrivning som kan fungera som underlag för uppdatering av webbtextern.

Förutom tillsynsåtgärderna för nivå 3 och 4 bör följande utföras varje år:

- Underhåll av de hårdgjorda stigarna genom krattning av löv, utjämning eller påfyllning av massor.

- Översyn och underhåll av anpassade möbler, dass och andra anläggningar efter behov.
- Översyn och uppdatering av tillgänglighetsbeskrivningarna på webben (gärna kompletterat med nytagna fotografier)